

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 16

Lýsingarprísir fyri m.m.: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 1. mei 1948

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárid

22 Árg.

1. mei

Hin stóra landsfylkingin

Í dag er 1. mei, arbeiðaranna fylkingardagur.

Kring heimin fara fram krav-gongur av arbeiðsmönnum og kvinnum og fólki innanfyri allar støttir.

Flógg eru vundin á stong, tey reyðu flóggini, ið finga dóp sín í stríðsblóði arbeiðaranna, tá ið teir á fyrsta sinni runnu saman til eina mótmælandi kraft fyri at spreingja tey kapitalistisku bondini og stórmannaveldið, ið helt teimum niðri í teirri svartastu armóð og vesældomi. Men tí betur er nógv broytt síðani tá.

Nú finnast lond, hvar ið arbeiðarafylkingin hevur vunnið mong av teimum manna- og livsrættindum, sum vóru noktað fjöldini, tá ið hitt reyða flaggið varð til.

Tí er 1. mei eisini ein veitslu- og sigursdagur í dag, samstundis sum hann er fylkingardagurin.

Fylkingardagur fyri arbeiðarafjöldina og øll tey, ið stlevna ímóti eini socialistiskari samfelagsskipan ið verður at veita øllum, ið vilja arbeiða, fræls og fullgóð livskor og ger landið til eitt fólkahæim, har ið møguleikarnir eru eins fyri øll, og har hin sjúki, veik, einkjur og einkjubørn og gomul eiga eina forðing, sum gevur teimum eitt liv uttan óekonomiska sorg, veitir teimum eitt liv við nógv mikilið til matna og klædna eins og neyðuga likams og andans røkt.

Føroyingar eru ov stutt komnir í áðanann av, at tað hjá arbeiðs- og fiskimönnum og øllum frælsiselskandi fólki her á landi er umráðandi at ganga í eina socialistiska fylking eins og kammirátarnir í útheiminum. Tí fyrr enn hetta hendir, verður ikki sólín at skina yvir Føroyum sum fólkahæimið, ið veitir fjöldini eins og Føroyingum sum heild fræls og fullgóð kor.

Loyvi mær tí við hesum orðum at minna tykkum arbeiðsmenn, tykkum fiskimenn og øll starvsfólk, sum enn hava nógv tøkini at taka fyri at hava vunnið fullgóð kor, so góð kor, sum eru møgulig at vinna á hesum landi, minna tykkum á:

Biðið ongan tíma við at melda tykkum til arbeiðis innanfyri ta socialistisku fylkingina!

Visið frá tykkum hvønn einasta mann og hvørja einastu kvinnu sum vilja hava tykkum burtur úr ella haldá tykkum burturi frá hesari fylking, visið teimum burtur sum tykkara verstu figgindar. Visið teimum burtur uttan mun til í hvørjum hjálva tey koma! Tí arbeiðarafjöldin kring heimin hevur altíð fingið síni svárastu högg og mangastaðni sínar deyðastingir av spjadarunum, sum vita, at eydnast teirra arbeiði, er socialisman sum frigeringarkraft fyri fjöldina knasað.

Minnist til, at hin størsti svikari og quislingur móti arbeiðararørsluni er maðurin, ið roynir at klúgva og splitta arbeiðarafylkingina.

Tí hvør maður og hvør kvinna av húi sum agitator fyri teirri socialistisku fylkingini!

Gerid Føroya socialistiska flokk til landsins størsta! Gevid honum reinan meirluta, so hann nú, vit hava fingið óskert sjálvstýri í rikisfelagsskapi og samvinnu við Danir, kann fáa høvi at gera Føroyar til eitt av sonnum gott fólkahæim, har allir Føroyingar kunna liva sum bróður í góðum og frium korum.

Socialisman, hin sterkasta fólkafylkingin livi og sigri eisini á hesum klettum!

Sigríð hitt reyða frælsismerkið!

P. M. DAM

Stríðið herðir á í Palestína.

Bardagurin millum Jødar og Arabar í Palestína hardnar. Dráp og hardskapur er í heilum. Herdeild av Arabarum úr granalondunum skal vera á veg at leggja upp í stríðið. Sum kunnugt hava Onglendingar sagt frá sær umsjónina við Palestínu. Men tað frættist, at enskir hermenn vóru farnir í hernað móti Jødum, ið herjaðu á hin kenda býin Jaffa. Palestína er eitt av teimum flóktu verðaldarmálunum, og ringt er at siga, hvussu hetta mál skal verða greitt.

SOSIALISMA í føroyskum bygdalivi

Føroyingurin er altíð sagdur at vera einstaklingur av lyndi (individualistur). Hann elskar frælsi: vinnuligt frælsi og figgarligt frælsi. Tað er eisini sagt, at honum trýtur samhaldskenslu: hann er ein einari, sum hugsar um seg og sini, og hann stendur ikki saman, tá ið ástendur, men kann sleppa starvsbróðuri sínum upp á fjall, um hann ikki sjálvar lissar av tí.

Henda metan er ivaleys rætt í mongum førum. Men tá ið ein fer at kanna føroyskt bygdaliv, so kann ein spyrja, hvussu hetta sjálvdráttarlyndið er komið í Føroyingin, tí bygdasamfelagið var ikki skipað so, tað var ikki tann andi, ið ráddi, at hvør skuldi draga inn undir seg, og hvør skuldi sæta sær.

Tað er áhugavert at kanna hetta føroyska bygdasamfelagið, og tær sjálgjördu lógir, har eftir tað var skipað, og sum vóru stóðið undir livi tess. Og ikki fer ein skeivur at siga, at bæði í vinnulivi og mentunnarlivi vóru reinar socialistiskar lindir. Ein felagsskapur, eitt samanhald, sum kendist á øllum økjum. — Sjálvandi kann ein siga, at umstøðurnar vóru so, at skuldi ein bygd bjarga sær, so mátti hon halda felagsskapin.

Her ráddi enn miðaldarfelagið. Hvør átti sitt, men arbeiðshættirnir vóru so, at virka mátti vera saman. Björgini kundu ikki verða søkt uttan av nógvum monnum, so her var oftast øll bygdin uppi í. Sjálvandi vóru tað bygdir við herum stórbóndum og nókrum ognarleysum, og hesir vóru so við bóndanum og fingur part burtur av. Men í nógvum av bygdunum var óðalsgóðsið nógv, so oftast hvør maður átti part — minni og stórri — í haga og bergi, og tá ið fuglur varð søktur, varð lagt av til jörd (landpartur), men síðan var hitt býtt javnliga sundur millum teir, ið við vóru.

Somuleiðis var við haganum. Hagar vóru stórir og lógu saman, og teir vóru røktir í felag. Seyðurin kundi eisini vera í felag, men summastaðni var allur hagin kenning. Men hóast tað vóru — og eru — allir hagarans eigarar felags um tað, ið er

at gera í haganum. Allir skuldu verða boðaðir til rakstur, boðaðir til hagaskurð, til at grava ræsur í björgunum ella til at savna seyðin saman í kavaveðri ella til at spekja hann. Bóurin var sundur býttur, men ofta tóku hús seg saman um hoygg-ingina, ella tvey hús lógdu saman við veltingini. Ja, felagsskapurin var so stórur, og hjálpsemisandin var so livandi, at ein hevur hoyrt frásagt: at tá ið einaferð húsmáður hevði fingið meín, so hann ikki kundi fara at velta (lamin), var gerðabýti gjørt millum hús, soleiðis at maður úr øðrum húsi legði seg á landi at velta og læt hin fara út at rógva istaðin fyri seg.

Og sum tað var á landinum var eisini á sjónum. Báturin var áttur í felag og veiðan var sundurbýtt millum menninar.

Grindin og grindabýti er eitt tað besta dømi um føroyskan felagsskap og eina elligamla »kooparativa« skipan. Jörðin fekk sín part, men so fekk eisini hvørt mannkykt í sýslinum sín fulla lut, bæði gomul og ung, um tey so høvdu verið við ella ikki. Her er ofta tikið til, at henda skipan er so kommunistisk, sum hon kann vera!

Sum tað var í arbeiðislivinum eisini á sama hátt í mentunnarlivinum. Her á hesum økinum kom serliga fram hin miðaldarliga hugsanin, um menniskjuna sum eina bróðurliga heild, ein rúm alheimshugsjón, ið sá mannaættina sum eitt andaligt húski, sameind. Meginparturin av tí andaliga livinum drakk úr miðaldarskaldskapinum: kvæðini, sagnirnar og ævintýrin. Alt hetta livdi í kvöldsetuni í roykstovuni og í dansinum. Og bæði kvöldseta og dansur vóru ein andaligur felagsskapur. Serliga í dansinum kom fram og treivst tað andaliga samband og tann sálarlígi felagsdráttur, sum er eyðkenni fyri menniskjuna, men sum umstøður og sosial viðurskipti hava tikið av lagi. Dansurin var ein heild, ein felags rytma, sum gekk gjøgnum ringin og fór frá skiparanum og til øll tey, ið dansaðu.

Nógv av hesum nevnda felagsskapi er sjálvandi enn at kenna í føroyskum arbeiðslivi. Ym-